

Mgr. Josef Dobeš
ministr školství, mládeže a tělovýchovy

V Praze dne *11.* července 2010
Č.j.: 20092/2010-2
Příloha:

**Opatření
ministra školství, mládeže a tělovýchovy,
kterým se mění
Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání**

Čl. 1

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy mění v souladu s § 4 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání vydaný Opatřením ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č.j. 31504/2004-22 ze dne 13. prosince 2004, ve znění Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č.j. 27002/2005-22 ze dne 29. srpna 2005, Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č.j. 24653/2006-24 ze dne 30. dubna 2007 a Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č.j. 15523/2007-22 ze dne 26. června 2007.

Čl. 2

Do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání se do části 5.10 Doplnující vzdělávací obory vkládá jako část 5.10.5 nový doplňující vzdělávací obor s názvem Taneční a pohybová výchova.

Čl. 3

Text doplňujícího vzdělávacího oboru Taneční a pohybová výchova je uveden v Příloze č. 1 tohoto opatření.

Čl. 4

Toto opatření nabývá účinnosti dnem 1. září 2010.

TANEČNÍ A POHYBOVÁ VÝCHOVA

1. Charakteristika vzdělávacího oboru

Doplňující vzdělávací obor Taneční a pohybová výchova (dále jen TPV) poskytuje školám možnost obohatit vzdělávací obsah základního vzdělávání ve vzdělávací oblasti Umění a kultura. Vymezený vzdělávací obsah podporuje rozvoj kreativity žáků prostřednictvím tance vycházejícího z přirozeného pohybu člověka.

Tanec je tvůrčí uměleckou činností, kterou může do jisté míry vykonávat každý. Každý má vrozenou schopnost tančit, protože každý má možnost pohybovat se, má vrozený cit, představivost, smysl pro rytmus, schopnost rozvíjet se, myslet, chtít a jednat. Pokud dáme i nejméně nadaným žákům možnost uplatnit své tvůrčí úsilí, může to z psychologického hlediska být pro ně stejně důležité jako vynaložené úsilí velmi nadaných.

Tanec je umění, které vyjadřuje citové hodnoty pohybem – hlavním tématem jsou tedy citové hodnoty a tvůrčí proces, nikoliv výsledek. Tanec umožňuje všimnout si zážitků vycházejících z pohybu vlastního těla, soustředit se na jeho rytmus, pracovat s pochopením jeho významu a vědomě je uplatňovat.

Specifik tance využívá TPV k formování osobnosti dítěte. Vytváří trvalé vztahy mezi myšlením, emocemi a fyzickou složkou dítěte, harmonizuje jeho fyzický vývoj. Rozvíjí tvořivost, citovost, citlivost a inteligenci těla. Učí vnímavosti vůči prostředí, rozvíjí sociální inteligenci. Na jedné straně učí spontaneitě, na druhé straně sebekázní. Rozvíjí pozitivní vztah k fyzické aktivitě a ke zdraví.

TPV nezahrnuje úzce účelové činnosti zaměřené na dosažení taneční techniky a výsledných pohybových tvarů. Nezaměřuje se na prvenství, rychlost, výsledek, úspěch, ale nabízí soustředění, sebezpoznavání, úctu k druhým, radost a potřebu pečovat o společně sdílený prostor. TPV je chápána jako tvůrčí umělecká činnost, která je prostředkem ke znovuobjevování těla, jeho možností a citlivosti, k sebezpoznavání a rozvíjení vyjadřovacích schopností neverbálním způsobem. Jedním z hlavních úkolů je podněcování k samostatné tvůrčí činnosti.

Tento doplňující vzdělávací obor vytváří další prostor pro utváření a rozvíjení klíčových kompetencí, zejména kompetencí sociálních a personálních, komunikativních a občanských, a zároveň přispívá k dosahování cílů základního vzdělávání.

K rozvíjení klíčových kompetencí žáků a k naplňování cílů základního vzdělávání prostřednictvím tance a pohybové výchovy je nezbytné věnovat pozornost čtyřem základním doménám, které v taneční a pohybové výchově prostupují veškeré konání a jsou obsažené v nejrůznějších formách v celém vzdělávacím obsahu. Jsou to: **Objevování svého místa**, **Rozvíjení inteligence těla**, **Původnost/originalita** a **Vytváření společenství**.

Obsahem Objevování svého místa jsou činnosti, jejichž prostřednictvím žák hledá a poznává prostor svého těla a které zprostředkují a vizualizují představu fyzického propojení tělesnosti s prostorem a prostředím. Pocit poznání a uvědomění si svého těla v prostorovém kontextu vede k uvědomění si své jedinečnosti v rámci sounáležitosti s celkem – napojení se na řád věcí. Toto poznání doprovází úcta, pokora a svoboda.

Obsahem Rozvíjení inteligence těla jsou činnosti směřující k rozvíjení přirozeného používání pohybu v závislosti na individuálních anatomických, fyziologických a psychologických předpokladech žáka. Jedná se o dlouhodobý proces podmíněný vůlí, směřující ke kvalitám rozvíjeným a získávaným v závislosti na záměru, talentu a inteligenci. Činnosti směřující k rozvíjení inteligence těla nejsou cestou mechanického opakování a drilu.

Obsahem Původnosti/originality jsou činnosti, které rozvíjejí osobnost žáka a během dlouhodobého procesu mu pomáhají hledat jedinečný způsob jeho vyjádření světa. Smyslem skutečné původnosti/originality není upoutávat pozornost za každou cenu. Je to cesta jedinečně uchopeného již existujícího tvarosloví. Záměrem je pomáhat vyrůst osobnostem, které budou této původnosti schopny.

Obsahem Vytváření společenství jsou činnosti, které evokují prožitek sounáležitosti a sdílení. Tanec může zprostředkovat prožitek společenství jako jednu ze základních lidských potřeb. TPV navozuje pocity sounáležitosti a sdílení, čímž působí proti odcizení a vykořenění a podporuje pozitivní (partnerskou) sociální interakci.

K uplatňování domén TPV dochází prostřednictvím celého vzdělávacího obsahu. Učivo je rozčleněno do sedmi okruhů činností: pohybová průprava, prostorové cítění, vzájemné vztahy, pohyb s předmětem, pohybové a taneční hry, hudba a tanec, improvizace – činnosti v rámci tohoto okruhu se na 2. stupni ZŠ více zaměřují na vlastní tvorbu žáků s využitím individuálních možností a schopností žáků.

Vzdělávání v rámci TPV musí vždy směřovat k dosažení určité míry inteligence těla, která je závislá na pedagogickém záměru, vůli, talentu a emocích žáka.

2. Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

1. stupeň

Očekávané výstupy – 1. období

žák

- *rozumí základním pravidlům správného držení těla ve smyslu statickém i kinetickém*
- *vnímá a prožívá základní prostorové pojmy a půdorysné dráhy pohybu*
- *rozlišuje základní dynamické stupně pohybu*
- *rozlišuje základní členění času – vědomě používá různá tempa včetně zrychlování a zpomalování, pracuje s pauzou*
- *zvládá základní druhy kroků pro pohyb z místa a dokáže je správně používat*
- *navazuje pozitivní partnerské vztahy v malé skupině*
- *aktivně vnímá hudební doprovod, reaguje na změny tempa, rytmu, tělem vyjádří hudební melodii, vnímá a vyjadřuje hudební frázování*
- *je schopen jednoduché krátké pohybové improvizace vedené pohybovým, hudebním nebo tematickým zadáním*
- *přijímá a respektuje pravidla her*
- *zvládá základní prvky obratnosti*

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- *vědomě přenáší pravidla správného držení těla do běžného života*
- *uplatňuje správné návyky používání svého těla, rozumí pojmu přirozený (správný, zdravý) pohyb*
- *vnímá a v pohybu aplikuje základní prostorové vztahy*
- *rozlišuje a vědomě používá základní dynamické stupně pohybu*
- *vnímá a vyjádří pohybem dvoudobost, třídobost a čtyřdobost*
- *slyší a vyjadřuje pohybem jednoduché rytmické modely*
- *přijme a respektuje řád hudebního frázování*
- *navazuje vzájemné pozitivní vztahy i ve větších celcích a skupinách*
- *improvizuje na jednoduché náměty podpořené hudebním doprovodem*

Učivo

POHYBOVÁ PRŮPRAVA

- cvičení, která vypracovávají „svalový korzet“ osového orgánu (pánev, páteř, šíje a hlava)
- cvičení aktivující hlavní tělesné těžiště
- cvičení upevňující osově postavení dolních končetin
- cvičení zaručující možnost propojení pohybu horních končetin s pohybem trupu
- cvičení, která zvyšují hybnost kloubního systému a přiměřeně zatěžují svalový aparát

PROSTOROVÉ CÍTĚNÍ

- základní prostorové vztahy (výška – hloubka, vpřed – vzad, vpravo – vlevo, daleko – blízko)
- půdorysné dráhy pohybu (přímka, úsečka, oblá linka, kruh)
- prostorové dráhy pohybu
- prostorové cítění jako zážitek

VZÁJEMNÉ VZTAHY

- vztahy partnerské (vyvážené)
- vztahy dominantní a subdominantní
- dvojice, trojice, kruh, řada, skupina – v různých způsobech držení
- důvěra a porozumění jako základ vzájemných vztahů

POHYB S PŘEDMĚTEM

- předmět jako bezprostřední podnět k pohybu a ke hře
- princip techniky práce s náčiním (souhra těžiště těla s těžištěm předmětu)
- přístupné druhy náčiní pro argumentaci rozličných pohybových principů (míče, švihadla, obruče různých velikostí, stuhy, tyče apod.)
- hra s předmětem, který přispívá k elementární schopnosti vyjádřit obsah pohybu a ke koncentraci

POHYBOVÉ A TANEČNÍ HRY

- hra jako základ umělecké činnosti
- hry kladoucí požadavky na různé psychické procesy, vlastnosti a stavy
- hry učící senzomotorické koordinaci
- hry přispívající k formování charakteru a mravní výchově
- hry s náčiním, motivované hudbou, hry prostorové, s rozpočítáváním, se zpěvem, na honěnou, hádanky, hry s napodobováním

HUDBA A TANEC

- aktivní naslouchání hudby podněcující k pohybu
- rozvíjení dialogu mezi hudbou a tancem
- rytmus, melodie, dynamika, harmonie
- pohybové cítění dvoudobosti, třídobosti – sudých a lichých taktů obecně

IMPROVIZACE

- improvizace v rámci průpravných cvičení
- improvizace jako svět absolutní svobody
- improvizace s námětem

2. stupeň

Očekávané výstupy

žák

- *uplatňuje návyky správného držení těla a dovednosti přirozeného pohybu nejen při výuce, ale i v běžném životě*
- *vnímá měnící se prostorové vztahy a aktivně vytváří partnerství mezi svým tělem a prostorem*
- *navazuje vzájemné vztahy a aktivně spoluvytváří společenství*
- *používá své tělo jako nástroj sebevyjádření*
- *v improvizaci i tvorbě uplatňuje své vlastní zkušenosti a zážitky*

Učivo

POHYBOVÁ PRŮPRAVA

- přístup k vlastnímu tělu v měnících se podmínkách dospívání
- cvičení zvyšující fyzickou sílu a obratnost
- cvičení zvětšující kloubní pohyblivost
- cvičení pohybové paměti
- koordinálně obtížné pohybové vazby

PROSTOROVÉ CÍTĚNÍ

- cvičení aktivující hlavní tělesné těžiště
- cvičení zvyšující hybnost pánevní oblasti
- dráhy tělesného těžiště určující směr i způsob pohybu z místa
- půdorysné dráhy – osmička s dostředivým sklonem, dráhy s dostředivým i odstředivým sklonem
- prostorové stopy zaznamenávané tělem
- tělesný cit pro obousměrnou komunikaci s prostorem

VZÁJEMNÉ VZTAHY

- partnerství, dominance a subdominance ve složitějších obměnách
- volná seskupení
- vzájemné vztahy uskutečňované bez přímého tělesného kontaktu

POHYB S PŘEDMĚTEM

- souhra s předmětem podmíněná soustředěností
- pohyb předmětu jako prostředek pro porozumění pohybu vlastního těla
- náčiní jako nástroj poznávání (prostorové dráhy, vzájemné vztahy, rytmické cítění)
- pohybové a taneční hry s náčiním

HUDBA A TANEC

- dialog hudba – tanec
- rozbor hudební skladby pro vytvoření jednoduché taneční kompozice
- hudební skladby vhodné pro taneční ztvárnění a jejich aktivní vyhledávání (s důrazem na současnou hudební tvorbu)

IMPROVIZACE A TVORBA

- improvizace na náročnější náměty (verbální i hudební)
- základy taneční kompozice – práce s motivem
- reflexe odlišných postupů tvorby taneční kompozice s respektováním autorství
- společná analýza a hodnocení žáky vytvořené taneční kompozice